

DE #1 NEW YORK TIMES-BESTSELLER

Abundance

Hoe we
een betere
toekomst
bouwen

'A must-read'
Barack Obama

Ezra
Klein
en
Derek
Thompson

★★★★

'Staat niks in waarmee ik het oneens ben'
- Jesse Frederik, De Correspondent

Inhoud

Inleiding –	De schaarste voorbij	9
1	Groeien	31
2	Bouwen	69
3	Regeren	115
4	Uitvinden	147
5	Toepassen	193
Conclusie –	De weg naar overvloed	231
Dankwoord		253
Noten		257

Inleiding

De schaarste voorbij

Het wordt langzaam licht buiten. Je doet je ogen open en draait je nog eens om in je bed. Een paar meter boven je hoofd, op het dak, ligt een laag zonnepanelen te blinken in de ochtendzon. Hun vermogen vermengt zich met de stroom die geleverd wordt door een aantal schone energiebronnen: in het oosten hoge windturbines, in het noorden kleine kernenergiecentrales, in het zuiden diepe geothermische bronnen. Veertig jaar geleden gebruikten je ouders energie afkomstig uit kolenmijnen en olieputten om hun slaapkamer koel te krijgen. Ze dolven gesteenten en verbrandden die, waarbij de afvalproducten neersloegen op hun longen. Hun wereld – jouw wereld – belandde in een chemische warmteval. Vandaag de dag vinden we dat barbaars. Je woont in een cocon van energie zo schoon dat ze nauwelijks een CO₂-afdruk achterlaat en zo goedkoop dat de kosten zelden terug te vinden zijn op je maandafrekening.

Het is het jaar 2050.

Je loopt naar de keuken en draait de kraan open. Er komt water uit de oceaan uit. Het is fris en schoon, via pijpleidingen aangevoerd vanaf een ontziltingsinstallatie. Zulke faciliteiten maken gebruik van membraanfiltratie om het zout uit het zeewater te persen. Tegenwoordig leveren ze meer dan de helft van al het gebruikte zoetwater in het land. Rivieren die voorheen overbelast waren, zoals de Colorado, hebben zich hersteld nu we daar niet meer afhankelijk van zijn voor het irrigeren van onze boerderijen en het vullen van onze koffiebekers.

In voorheen dorre steden als Phoenix en Las Vegas barst nu overal groen gebladerte los.

Je doet de koelkast open. In de fruit- en groentelade liggen appels, tomaten en een aubergine, afkomstig van de dichtstbijzijnde boerderij, een paar kilometer verderop. Deze gewassen worden niet horizontaal geteeld, op een akker. Ze groeien verticaal op schappen boven elkaar, in een hoge broeikas. Rijen ledlampen leveren de fotonen die de planten nodig hebben in nauwkeurig getimede doses. Dankzij deze vertical farms blijven talloze hectaren grond beschikbaar voor bossen en parken. Wat de kip en het rundvlees betreft: veel daarvan komt uit kweekvleesfabrieken, waar dierlijke cellen worden gekweekt om te verwerken tot kipfilet en biefstuk. Levende dieren zijn er niet voor nodig, dus ophokken en slachten hoeft niet. Ooit was kweekvlees onbetaalbaar, maar de productie is opgeschaald dankzij de elektriciteit die nu ruimschoots voorhanden is. Toen je ouders jong waren, werd wereldwijd bijna 25 procent van de grond gebruikt voor het houden van vee ten behoeve van menselijke consumptie. Dat is nu onvoorstelbaar. Veel van die grond is inmiddels weer overgenomen door de natuur.

Door het raam zie je aan de overkant een autonome drone die een zending sterrenpillen aflevert. Dagelijkse medicatie die overmatig eten tegengaat, verslaving verhelpt en celveroudering vertraagt, werd een aantal jaren geleden beschouwd als wondermiddel voor de rijken, vooral toen we ontdekten dat de verantwoordelijke moleculen zich het best kunstmatig lieten vervaardigen in de gewichtloze omstandigheden van de ruimte. Tegenwoordig gebeurt dat echter in geautomatiseerde fabrieken die in een lage baan om de aarde draaien. Via goedkope raketverbindingen worden de medicijnen naar de aarde gebracht, waar ze miljoenen levens hebben gered en voor miljarden gezonde jaren hebben gezorgd.

De lucht buiten is schoon en overal om je heen zoemen elektrische machines. Elektrische auto's en vrachtwagens zoeven over de weg, zo

stil als een lichte bries. De meeste zijn zelfrijdend. Kinderen en volwassen forenzen rijden erachteraan op elektrische fietsen en stepjes. Een deel daarvan is privébezit, andere zijn van een gemeentelijke abonnementsdienst voor deelvoertuigen. Ter hoogte van de boomtoppen vliegt een bezorgdrone, die afdaalt en als een kolibrie boven de tuin van de buren blijft hangen, om vervolgens een pakketje te laten vallen. Deze e-bots bezorgen nu een aanzienlijk deel van de onlinebestellingen, wat de menselijke bezorgdiensten veel monotoon werk scheelt.

Je micro-oordopje pingt: een spraakbericht van een vriend die met zijn gezin op weg is naar het vliegveld voor het zoveelste weekendje weg. In alle sectoren van de economie heeft de combinatie van kunstmatige intelligentie, rechten van werknemers en economische hervormingen geleid tot grotere welvaart en een kortere werkweek. Dankzij de door AI hogere productiviteit hebben de meeste mensen genoeg aan een paar dagen om het werk te doen waarvoor ze vroeger een volle werkweek nodig hadden. Daardoor is het aantal vrije dagen, lange weekends en vakanties toegenomen. Minder werk heeft niet geleid tot minder salaris. AI stoelt op de gezamenlijke kennis van de mensheid en daarom wordt de winst die erdoor behaald wordt gedeeld. Je vrienden vliegen van New York naar Londen. De vlucht duurt iets meer dan twee uur. Moderne straalvliegtuigen halen nu standaard een snelheid van Mach 2, tweemaal de geluidssnelheid. Ze verbruiken een mengsel van traditionele en groene synthetische brandstof die veel minder CO₂ uitstoot.

De wereld is veranderd. Niet slechts de virtuele wereld, die dansen de pixels op ons scherm. Ook de fysieke wereld: onze huizen, energie, infrastructuur, medicijnen, technologische innovaties. Wat een verschil tussen dit tijdperk en de eerste decennia van de eenentwintigste eeuw, die gekenmerkt werden door een reeks met elkaar samenhangende crises. Een woningcrisis. Een financiële crisis. Een pandemie. Een klimaatcrisis. Politieke crises. Jarenlang hebben we dakloosheid

geaccepteerd, armoede, onbehandelde ziekten en een afnemende levensverwachting. Jarenlang wisten we wat we moesten bouwen om de schaarste te verlichten waar zovelen mee geconfronteerd werden en om de kansen te creëren waar zovelen naar verlangden. We hebben het gewoon niet gedaan. Jarenlang hebben we ons niet gericht op het bedenken en invoeren van technologieën die de wereld schoner, gezonder en rijker zouden maken. Jarenlang hebben we niets gedaan met ons vermogen om de belangrijkste problemen op te lossen.

Waarom niet?

Schaarste is een keuze

Dit boek is gewijd aan een eenvoudig idee: om de toekomst te krijgen die we willen, moeten we de dingen die we nodig hebben in grotere hoeveelheden bouwen en bedenken. Zo simpel is het. Dat is het uitgangspunt.

Zelfs voor ons lijkt dat te eenvoudig. Het verhaal van Amerika in de eenentwintigste eeuw is echter een verhaal over gekozen schaarstes. Erkennen dat die schaarstes zelfgekozen zijn, dat we ook andere keuzes kunnen maken, is spannend. Onder ogen zien waarom we andere keuzes maken is confronterend.

We zeggen dat we de planeet willen redden van klimaatverandering. In de praktijk echter zijn veel Amerikanen mordicus tegen de omschakeling naar schone energie. Zelfs in liberale staten worden CO₂-vrije kerncentrales gesloten en wordt er geprotesteerd tegen projecten die draaien om zonne-energie. We zeggen dat wonen een recht is. Toch hebben onze rijkste steden het verschrikkelijk moeilijk gemaakt om nieuwe huizen te bouwen. We zeggen dat we betere gezondheidszorg willen, betere geneesmiddelen en meer remedies tegen vreselijke ziekten. Toch tolereren we een systeem van onderzoek, financiering en regulering dat wetenschap-

pers wegtrekt van hun meest veelbelovende werk, wat miljoenen mensen de ontdekkingen ontzegt die hun leven zouden kunnen verlengen of verbeteren.

Soms heeft deze weerstand te maken met een verschil in opvattingen of belangen. Een terrein van 4 vierkante kilometer vol zonnepanelen kan een zegen zijn voor de stad die ze van stroom voorzien, maar een vloek voor de gemeenschap die ertegenaan moet kijken. Een betaalbaar appartementengebouw van zeven verdiepingen in San Francisco betekent huisvesting voor degenen die anders urenlang onderweg zouden zijn naar hun werk, ook al gaat het ten koste van het uitzicht en de parkeermogelijkheden voor degenen die daar al woonden.

Soms ook weerspiegelen onze crises de overloop van het verleden in het heden. De oplossingen van de ene generatie kunnen uitmonden in de problemen van de volgende generatie. Na de Tweede Wereldoorlog werd het land verrijkt door een explosie van woningbouw en infrastructuur. Bij gebrek aan regelgeving echter voor schone lucht en water hebben de bouwbedrijven uit die tijd het milieu geweld aangedaan. In reactie daarop hebben de Verenigde Staten een reeks milieuvoorschriften aangenomen. Deze goedbedoelde wetten om de twintigste-eeuwse natuur te beschermen blokkeren nu echter de schone-energieprojecten die we in de eenentwintigste eeuw nodig hebben. Wetten die ervoor moeten zorgen dat de overheid zich rekenschap geeft van de gevolgen van haar handelen hebben het te moeilijk gemaakt voor de overheid om ingrijpende maatregelen te nemen. Institutionele verandering is een taak waar elke generatie opnieuw voor staat.

Deels heeft dit echter te maken met een soort ideologische samenzwering binnen onze politiek. We houden vast aan een verhaal over Amerikaanse achteruitgang dat draait om ideologische meningsverschillen. Gebreken geworteld in ideologische complotten worden daardoor makkelijk over het hoofd gezien. In de loop van

de twintigste eeuw is er in Amerika een rechts ontstaan dat zich verzet tegen de overheid en een links dat de overheid hindert. Discussies over de omvang van de overheid hebben de afnemende overheids capaciteit versluierd. Een overvloed aan consumptiegoederen heeft ons afgeleid van een schaarste aan woningen, energie, infrastructuur en wetenschappelijke doorbraken. Er ontwikkelt zich een tegenkracht, maar die staat nog in de kinderschoenen.

De fout aan de aanbodkant

De economie draait om vraag en aanbod. Aanbod geeft aan hoeveel er van iets is. Vraag geeft aan hoeveel de mensen daarvan willen. Een economie is in evenwicht wanneer vraag en aanbod gelijk zijn, en ontspoort wanneer ze van elkaar afwijken. Een te grote vraag met een te gering aanbod veroorzaakt tekorten, prijsverhogingen en rantsoenering. Een te groot aanbod dat zich richt op een te geringe vraag brengt oververzadiging, ontslagen en depressies. Vraag en aanbod zijn met elkaar verbonden. Althans, in de werkelijke wereld. In onze politiek zijn ze van elkaar gescheiden. De Democraten en de Republikeinen hebben ze onderling verdeeld.

De term ‘aanbodkant’ wordt opgevat als rechts. Hij roept herinneringen op aan de curve die de conservatieve econoom Arthur Laffer in de jaren zeventig op een servetje krabbelde: wanneer de belastingen te hoog zijn, vertraagt de economie en vreemd genoeg dalen de inkomsten.¹ Dit heeft onder andere geleid tot tientallen jaren van Republikeinse beloften dat snijden in de belastingen voor de rijken de moedeloze John Galts van het land zou stimuleren om slimmer en harder te werken, waardoor de economie zou opbloeien en de inkomsten zouden stijgen.

Belastingverlaging is een nuttig instrument en hoge belastingen kunnen iemand er inderdaad van weerhouden om veel te gaan

werken. Het idee echter dat belastingverlaging standaard leidt tot hogere inkomsten is, zoals George H.W. Bush zei, 'voodoo-economie'. Het is geprobeerd. Het werkte niet. Het is nogmaals geprobeerd. Het werkte weer niet. Door die mislukte pogingen en het feit dat de Republikeinse partij halsstarrig steeds weer hetzelfde bleef proberen in de verwachting dat de volgende poging wel het gewenste resultaat zou opleveren, werd het min of meer onfatsoenlijk om je druk te maken over de aanbodkant van de economie. Een beetje alsof de onzin van frenologie het voor artsen verachtelijk maakte om hersenaandoeningen te behandelen.

De conservatieve agenda had echter nog iets anders tot gevolg: productie werd weggezet als een functie van ongebonden markten. In een aanbodeconomie mocht de overheid de particuliere sector niet in de weg zitten. Belastingverlaging moest ertoe leiden dat mensen meer gingen werken. Overheidsregels werden ingeperkt, zodat bedrijven meer gingen produceren. Maar de locaties dan waar de samenleving behoefte had aan een aanbod van iets wat de markt niet zelf kon of wilde leveren?

Dan zou je verwachten dat de Democraten in actie kwamen. De Democraten echter, overdonderd door de Reagan-revolutie en bang om beschouwd te worden als socialisten, beperkten zich grotendeels tot werken aan de vraagzijde van het register. In 1978 kregen de Amerikanen te horen: 'De overheid kan onze problemen niet oplossen, de overheid kan geen doelen voor ons stellen en geen visie voor ons definiëren.' Die woorden kwamen toen niet van Ronald Reagan, maar van president Jimmy Carter, een Democraat, in zijn jaarlijkse toespraak, de State of the Union.² Dit was een voorproefje van wat er komen zou. De daaropvolgende Democratische president, Bill Clinton, kondigde in 1996 aan: 'Het tijdperk van de *big government* is voorbij.'³ Het concept dat de Amerikaanse regering de problemen van Amerika niet kon oplossen werd niet eenzijdig naar voren gebracht door Reagan en de Republikeinse

Partij. Het werd door beide partijen gezamenlijk opgevoerd en bekrachtigd door de leiders daarvan.

De beloften en het beleid van de progressieve beweging draaiden tientallen jaren om geld of tegoedbonnen geven waarmee mensen iets konden kopen dat de markt produceerde maar dat de armen zich niet konden veroorloven. Onder de Affordable Care Act, oftewel Obamacare, worden verzekeringen gesubsidieerd waarmee de bevolking gezondheidszorg kan betalen. Met voedselbonnen kan voedsel worden gekocht. Woonvouchers helpen bij het betalen van de huur. Pell Grants, door de overheid gefinancierde studiebeurzen, geven burgers geld om te gaan studeren. Belastingfaciliteiten voor kinderopvang maken het mogelijk om kinderopvang in te kopen. Sociale voorzieningen geven geld voor de oude dag. Het minimumloon en de heffingskorting voor inkomsten uit arbeid geven mensen meer geld voor alles wat ze maar willen.

Dergelijke voorzieningen zijn belangrijk en daarom staan we erachter. De Democraten concentreerden zich echter op geld geven zodat de consumenten konden kopen wat ze nodig hadden, maar besteedden minder aandacht aan het aanbod van de goederen en diensten waarover ze iedereen wilden laten beschikken. Talloze belastingdollars werden uitgegeven aan ziektekostenverzekeringen, woonvouchers en infrastructuur zonder net zo actief te letten – en soms überhaupt zonder te letten – op wat er gekocht en gebouwd werd met al dat geld.

Dit weerspiegelde een vertrouwen in de markt dat op zich niet minder roerend was dan wat de Republikeinen lieten zien. Zolang er maar met genoeg geld gewapperd werd, kon en zou de particuliere sector sociale doelen verwezenlijken; dat was het uitgangspunt. Er bleek een desinteresse uit in de werking van de overheid. Men ging ervan uit dat regelgeving verantwoord was, dat beleid effectief was. Geluiden dat de overheid de productie of innovatie tegenhield, vonden vrijwel nooit gehoor. Er ontstond een blinde

‘Spectaculair... Biedt een alomvattende aanklacht tegen de huidige problemen en een duidelijke weg vooruit.’

- David Brooks, *New York Times*

De middelen om aan een rechtvaardige wereld zonder honger te bouwen zijn er. Schone energie is een optie. De politiek wordt echter gedreven door schaarste, populisme en angst voor verandering. Voor velen is het leven onbetaalbaar geworden en openbare instellingen kunnen hun rol niet goed meer vervullen.

In *Abundance* schetsen Ezra Klein en Derek Thompson een nieuw beeld van de toekomst en recente ontwikkelingen. Ze laten zien dat de bedreiging voor de liberale democratie niet alleen van autocraten komt, maar ook van progressieven die niet effectief handelen.

Klein en Thompson analyseren al decennia de politieke, economische en culturele krachten die ons hier hebben gebracht. Zij ontrafelen de obstakels voor vooruitgang en laten zien hoe een politieke agenda eruitziet die niet alleen beschermt en behoudt, maar die bouwt. Van gezondheidszorg tot huisvesting, van infrastructuur tot innovatie; ze schetsen een toekomst die niet wordt gekenmerkt door angst, maar door overvloed.

Ezra Klein is columnist en presentator van de bekroonde podcast *The Ezra Klein Show* bij de *New York Times*. Hij schreef *Why We're Polarized*, door Barack Obama uitgeroepen tot een van de beste boeken van 2022.

Derek Thompson is redacteur bij *The Atlantic* en presentator van de podcast *Plain English*. Hij is de auteur van de bestseller *Hit Makers*.

‘De blauwdruk voor een meer permanente wederopbouw van hoop en vreugde.’

- The Guardian

**KOS
M•S**

NUR 600
Kosmos Uitgevers.
Utrecht / Antwerpen

www.kosmosuitgevers.nl